

MOZGÁSOS KOMPETENCIÁK FELMÉRÉSE HÁTRÁNYOS HELYZETŰ ÓVODÁSOK KÖRÉBEN BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN, HAJDÚ-BIHAR ÉS SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYÉBEN

Szerepi Sándor (PhD)¹

Debreceni Egyetem (Magyarország)

Cite: Szerepi Sándor (2025). A mozgásos kompetenciák felmérése hátrányos helyzetű óvodások körében Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. *Különleges Bánásmód Interdiszciplináris folyóirat [Special Treatment Interdisciplinary Journal]*, 11(3), 85–95.
Idézés: DOI <https://doi.org/10.18458/KB.2025.3.85>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

EP / EE: Ethics Permission / Etikai engedély: KB/2025/0028

Reviewers: *Public Reviewers / Nyilvános Lektorok:*

Lektorok: 1. Szerdahelyi Zoltán (PhD), Debreceni Egyetem (Magyarország)

Anonymous reviewers / Anonim lektorok:

2. Anonymous reviewer (PhD) / Anonim lektor (PhD)

3. Anonymous reviewer (PhD) / Anonim lektor (PhD)

4. Anonymous reviewer (PhD) / Anonim lektor (PhD)

Absztrakt

EFOP-3.1.3-16-2016-00001, „Társadalmi felzárkózási és integrációs köznevelési intézkedések támogatása” címmel vettünk részt 2017 és 2020 között egy az Oktatási Hivatal által vezetett országos projektben, melyet egyszerűen „Esélyteremtő Óvoda” néven használtunk munkánk során. A projekt célja az óvodák megsegítése a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű roma, cigány gyermekek nevelését, fejlesztését tekintve. A munka egy fontos szakasza volt az a felmérés, melyben egy sajátos – az óvodai élethez alkalmazkodó, az óvodapedagógusok megfigyeléseire épülő – képességfelmérést végeztünk el az intézmények aktív közreműködésével. A vizsgálatban az 5-7 éves gyermekekre képességeinek megismerésére került sor. Jelen tanulmányban a felmérés egy fontos aspektusát, a mozgásos kompetenciák vizsgálatát helyezzük előtérbe. Öt kategóriában (1. téri tájékozódó képesség és mozgáskoordináció, 2. testhatárok érzékelése, egyensúlyérzék, 3. kondicionális képességek, 4. reakcióképesség, 5. finommotorika), kategóriánként öt dimenzióban (kivételt a testhatárok kategória jelent) kaptunk eredményeket a három kiválasztott megye a projektben részt vevő óvodáiból. A teljes felmérésben összesen 1112 gyermekről szolgáltatott információt az óvodák, a három általunk elemzett megyét tekintve a következőképpen alakult a beérkezett válaszok száma Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 259, Hajdú-Bihar megyében 178, míg Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 271 volt. Az eredményekben szignifikáns különbség nem volt megfigyelhető: csupán néhány százalékos különbség fedezhető fel a mintában.

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, mozgásos kompetencia, óvodás gyerekek

Diszciplína: neveléstudomány

¹ Szerepi Sándor (PhD), Debreceni Egyetem, Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar (Magyarország). E-mail: szerepis@ped.unideb.hu ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7072-2426>

Abstract

SURVEY OF THE MOVEMENT COMPETENCES ABOUT THE DISADVANTAGED PRE-SCHOOL CHILDREN IN THE COUNTIES BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN, HAJDÚ-BIHAR AND SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG

Between 2017-2020 I was a member in the project called „Opportunity Maker Kindergarten” (EFOP-3.1.3-16-2016-00001). It was organised by the National Educational Office. The purpose of this project is helping and supporting the kindergartens which are teaching and educating lots of disadvantaged (and roma) children. There was an important part of this work: taking an ability measurement by the kindergarten teachers. It was a special measurement, because we collected their judgements of some statement. In the study, we looked at children aged 5-7 years. In this study, we focus on an important aspect of the survey, namely the examination of motor skills. We obtained results in five categories (1, spatial orientation and movement coordination, 2, body awareness, sense of balance, 3, physical fitness, 4, reaction speed, 5, fine motor skills), with five dimensions per category (except for the body awareness category), from the kindergartens participating in the project in the three selected counties. In the overall survey, kindergartens provided information on a total of 1,112 children, with the following numbers of responses in the three counties analysed: 259 in Borsod-Abaúj-Zemplén, 178 in Hajdú-Bihar and 271 in Szabolcs-Szatmár-Bereg. No significant difference was observed in the results: only a few percent difference can be detected in the sample.

Keywords: disadvantageous situation, movement competence, preschool children

Discipline: pedagogy

Az Oktatási Hivatal (továbbiakban OH) 2017-2020 között projektgazdaként egy átfogó fejlesztési programot dolgozott ki a hátrányos helyzetben lévő óvodák számára, az érintett intézmények aktív részvételével. A program közismert neve „Esélyteremtő óvoda” volt (EFOP-3.1.3-16-2016-00001 „Társadalmi felzárkózási és integrációs köznevelési intézkedések támogatása”). A projekt indulásakor készült egy alapos helyzetelemzés az érintett intézmények vonatkozásában. Az OH munkatársai 637 óvoda adatait dolgozták fel. Azok az óvodák kerülhettek be a programba, ahol a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya meghaladta a gyermeklétszám tíz százalékát, valamint az adott intézmény legalább egyszer részt vett a korábbi években az Integrált Pedagógiai Rendszer Programban (továbbiakban IPR). Ez azt jelenti,

hogy ennyi óvoda volt érintett nagyobb mértékben a hátrányos helyzetű gyerekek óvodai ellátását tekintve. A bevont óvodákban átlagosan 52% feletti volt a hátrányos helyzetű gyermekek aránya.

A programba bevont óvodák többségében a hátrányos helyzetű óvodás gyerekek egyben roma-cigány származásúak is voltak. (ennek a két kategóriának az átfedtségével kapcsolatban lásd Szerepi, 2020). Végül a projektbe 570 óvoda kapcsolódott be, de a számok így is jelzik, hogy milyen arányú a hazai óvodai rendszer érintettsége a hátrányos helyzetű gyermekek létszámát illetően. (2017-ben hazánkban összesen 3484 óvodai feladatellátási hely működött, tehát a bevont óvodák az rendszer több mint 16%-át jelentik).

Jelen tanulmányban a projekt utolsó szakaszában megvalósult országos lefedettségű képességmérés

kognitív kompetenciáira vonatkozó részek kerülnek bemutatásra, a három leginkább érintett megye (Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg) idevonatkozó adatait felhasználva.

Az óvodai élet mozgásos vonatkozásai az ONOAP tükrében

Az óvodai nevelés általános feladatait tekintve az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja három lényeges kategóriát jelöl meg. Első helyen „az egészséges életmód alakítása”, másodsorban „az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés”, és nem kevésbé fontos helyen „az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása” áll. (ONOAP, 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet).

Az egészséges életmód alakításán belül is a legelső helyen „a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése” áll, ami plastikusan kifejezi az elvárt értékrendet: a mozgás kiemelt helyét az óvodai nevelésben.

Az Alapprogram az óvodai tevékenységrendszer kifejtésekor a mindennapos mozgást tekintve is külön fejezetet szentel a feladatnak. A program három szervezeti keretét különbözteti meg az óvodai mozgástevékenységeknek: „a) spontán, aktív szabad játékokban megjelenő mozgásos tevékenység, b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés, c) szervezett mozgásos tevékenység.” (77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet.) A fejezet öt pontban foglalja össze a legfontosabb elveket és jellemzőket az óvodai mozgás tevékenységekkel kapcsolatban. Egyrészt az óvodáskor egy intenzív mozgásfejlődési szakasz, amelyeket „sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni.” (u.o.) Másrészt a mindennapos mozgás rendkívül jó hatással van egyebek között az állóképességre, a helyes testtartásra, s önmagában az egészséges életmód elősegítésére. Harmadrészt a spontán és az irányított mozgástevékenységek kiegészítik egymást, s így

„együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség – fejlődésére.” (u.o.) A testmozgás lehetőségét minden nap minden gyermek számára biztosítani kell, törekedve a szabad levegőn tartózkodás kihasználására. Végül pedig az irányított testmozgás összekapcsolódhat a tánc tevékenységével is: népi játékok és néptánc.

Az Alapprogram az óvodáskor végére elérendő fejlődési jellemzőit a testi-mozgásos területen is meghatározza. „A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.” (u.o.)

Az óvodáskori mozgásfejlődés jelentősége

A mozgás jelentősége és szerepe az állatvilágban és ebből következően az emberi életben is rendkívül lényeges fejlődésbeli vonatkozás. Evidencia, és évtizedek óta hangsúlyozott egészségtudatosságot is meghatározó tényező a gyermekek, fiatalok mozgásának ösztönzése, segítése, a szükséges feltételrendszer megteremtése. Ez különösen azért fontos, mert, ahogy Jamrik és Macher (2019, 16.) fogalmaz: „Óvodáskorban a gyermekek kognitív és motoros fejlődése együtt, egymással kölcsönhatásban zajlik, ezért a motoros fejlettségből következően lehet a kognitív fejlettségre, óvodáskorban a motoros fejlettség megbízható mutatója az idegrendszer érettségének”. Tehát a mozgást semmiképpen sem önmagában kell szemlélnünk, hanem egyrészt, mint a teljes óvodai tevékenységrendszert átszövő strukturális elemet, másrészt, pedig mint a gondolkodás és az idegrendszer fejlődésével direkt módon kapcsolódó aktivitást. Sőt az ontogenetikus fejlődési modellek alapkonceptiója szerint fogalmazva: „a gyermekkori mozgások ala-

pozzák meg a gondolkodási, szociális és érzelmi fejlődést.” (u.o.) Tehát úgy is fogalmazhatunk, hogy a mozgás és a tanulás összekapcsolódása evidencia (Komjáti, 2016.) Az óvodáskorban ráadásul a mozgás „nélkülözhetetlen a környezethez való alkalmazkodásban, és az észlelési (percepció) folyamatokban a látás, hallás, tapintás mind a mozgáshoz kötődnek.” (Komjáti, 2016, 21.)

Azonban a gyermekkorban végzett mozgástevékenységek nemcsak a többi képességterület fejlődésével állnak szoros összefüggésben, hanem hosszú távon meghatározzák későbbi életünk mozgás-világát is. „Azok a mozgások, mozgáskészségek (mozgásformák), amelyeket a felnőttkori felhasználás során alkalmazunk (legyen szó akár rekreációs, akár teljesítményorientált célról), az óvodás és kisiskoláskorban alapozódnak meg, ebben az időszakban fejleszthetők leghatékonyabban.” (Boronyai-Pappné-Vass-Csányi, 2020, 6.)

Természetesen a mozgásfejlődés menete, jellege nem kizárólag az óvodai feltételek és tevékenységrendszer meghatározottságában ragadható meg. Az összetevői között megtalálhatóak: genetikai potenciál, strukturális sajátosságok, a fejlődés örökletes elemei, reflexek és elemi mozgásminták, mozgástapasztalatok, és persze a természeti környezet illetve a társadalmi és szociális viszonyok is. (Farmosi 1999, 14.) A genetikai meghatározottságot természetesen úgy kell tekintenünk, mint egy „előfeltételt, mint egy lehetőséget. A gyermek környezetétől függ, hogy miként tud élni ezekkel a lehetőségekkel.” (Farmosi, 1999, 21.) Vagyis a hozott genetikai alapokra való építkezés mind a család, mint az intézményes nevelés együttes felelőssége. (Meg kell jegyeznünk, hogy az utóbbi évtizedek egyre gyakoribb tapasztalata a családi mozgástevékenység-minták és közös aktivitások szűkülése, amiből egyenesen következik az intézményi feladat bővülése ezen a téren.) Ezért az óvoda (és természetesen a bölcsőde és az iskola) felelőssége talán nagyobb, mint amit korábban gondoltunk ebben a tekintetben. Ahogy Balogh és mtsai (2025) fogal-

maznak egy megjelenés alatt álló jegyzetben: „Az egyensúlyérzék, a térbeli tájékozódás, a ritmusképesség, a mozgásérzékelés (kinesztetikus differenciálás), a reagáló képesség és gyorsasági koordináció fejlesztése minden mozgásos tevékenységbe beépítendő, eltérő hangsúllyal, a fejlesztési céljainkkal összhangban”.

Mozgásos kompetenciák – az óvodapedagógusok értékelése alapján

Az Esélyteremtő program közel négyévnnyi működése alatt kidolgozásra került egy alternatív indirekt képességmérő eszköz is, melynek kipróbálása 2019 őszén történt meg összesen 1112 gyermekre vonatkozóan. Az eszközben tartalmilag jelen lévő kategóriákhoz rendelt állításokat a Debreceni Egyetem Gyakorló Óvodájának két óvodapedagógusa, Balogh Beáta és Kovácsné Fazekas Mónika állította össze, felhasználva korábbi tapasztalataikat és napi gyakorlatukat. A négy képesség területet (szociális-érzelmi, értelmi, anyanyelvi-beszéd, és mozgásos) érintő állításokat a csoportjukba járó gyerekekre vonatkozóan a megkérdezett óvodapedagógusok véleményezték.

Jelen írásunkban a mozgásos képesség területre vonatkozó felmérés eredményeit ismertetjük. A vizsgálatban az 5-7 éves gyerekekre vonatkozó állításokat összegeztük három megyét górcső alá véve. A kiválasztás indikátora a programban résztvevők létszáma volt: a legtöbb érintett óvodáskorú gyermek Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében élt. Borsodból 259, Hajdú-Biharból 178, míg Szabolcsból 271 gyermekre vonatkozó állításokat dolgoztunk fel. A vizsgálatba bevont megyék gyermeklétszáma a teljes 5-7 éves gyermeklétszám (országos minta) 64%-át tette ki. A vizsgált gyermekek több mint 80%-a teljes családban nevelkedett. Az egy családban nevelkedett gyermekek számát tekintve a kiválasztott három megyében volt a legmagasabb a 3 vagy annál több gyermeket nevelő családok száma.

Az elemzett mintán az édesanyák 50%-a rendelkezett általános iskolánál magasabb végzettséggel. Az apák tekintetében némileg jobb a helyzet: 55%. A családok 26%-a komfort nélküli ingatlanban éltek (Intézményi helyzetelemzés Tanulmány, EFOP-3.1.3-16-2016-00001).

A vizsgálat során a 2019-20-as nevelési évben 5-7 éves korú óvodás gyermekek mozgásos kompetenciáiról vallott óvodapedagógusi véleményeket gyűjtöttük össze azokból az intézményekből, ahol a projekt megvalósult. A kutatás erőssége természetesen egyrészt az volt, hogy több mint 500 óvodából, országos lefedettséggel gyűjtött információt. Másrészt pedig, hogy nagyrészt olyan gyerekekre vonatkozó állításokat dolgozott fel, akikkel az óvodapedagógusok már több éve foglalkoztak. Így – bár a felmérés csak egy pillanatfelvétel, - mégis az előzményeket látenszen tartalmazó vizsgálati anyag került kezünkbe. A gyengeségek között megemlíthetjük a kutatásnak pusztán a véleményekre való alapozottságát, hiszen arra voltunk kíváncsiak hogyan ítélik meg saját csoportjukba járó óvodásaik mozgásos fejlettségét egy négyfokú skálán (egyáltalán nem jellemző, részben jellemző, nagymértékben jellemző, teljes mértékben jellemző). Vagyis a választ adók szubjektivitását teljes mértékben nem tudtuk kizárni. Szintén a vizsgálat érvényességét erősítené, ha megismételhető lett volna (követéses vizsgálat), illetve ha egy hasonló létszámú kontroll csoportban is végeztünk volna felmérést. Összesen huszonnégy állítás kapcsán kellett az óvodapedagógusoknak megítélniük, hogy a vizsgált gyermekekre milyen mértékben jellemző a megfogalmazott tény. Elemzésünkben 4 fokú Likert skálát használtunk, ahol negatív értéktartományba soroljuk az „egyáltalán nem jellemző” és a „részben jellemző” válaszokat, hiszen minden esetben az állítás erőssége egyenes arányban van a pozitív értékkel. Ennek megfelelően a „nagymértékben jellemző” és „teljes mértékben jellemző” válaszokat az egyértelműen a pozitív értéktartományba soroljuk.

A vizsgálatot a mozgás képességterületen az alábbi kategóriák és állítások mentén végeztük el:

1. Téri tájékozódó képesség és mozgáskoordínáció
 - a. (Kis) segítséggel megtalálja a térben kijelölt helyet
 - b. Térben ütközés nélkül megtalálja a helyét
 - c. Térben a legrövidebb úton nagy biztonsággal eljut a kijelölt helyre
 - d. A síkban biztonságosan képes eligazodni (pl. labirintus)
 - e. A síkban a haladási irányt betartva képes elvégezni a feladatot
2. Testhatárok érzékelése, egyensúlyérzék
 - a. Mozgás közben társaival egyre kevésbé ütközik
 - b. Rézsútos padon és a síkban lefektetett akadályok között biztonságosan mozog
 - c. Akadálypályán nehezített körülmények között biztonságosan végzi a mozgást
 - d. Képes a síkban vonalvezetési és formarajzolási, színezési feladatokat kevés hibával elvégezni
3. Kondicionális képességek
 - a. Képes 5-8 perces intenzív mozgásra (mozgásos játékok végzésekor)
 - b. Kézi szer használatával képes hosszabb ideig (5-10 perc) mozogni
 - c. A mozgás gyorsaságának a növelésével is képes hosszabb ideig mozogni (sorverseny, váltóverseny)
 - d. Az ismétlések számának a növelésével is képes hosszabb ideig mozogni
 - e. A saját testsúly ellenállásának a leküzdésével is képes a mozgás végrehajtására (kúszás, csúszás, mászás)

4. Reakcióképesség
 - a. Képes az óvodapedagógus mozgásának az utánzására
 - b. Hallható jelre rövid időn belül képes reagálni
 - c. Hallható és látható ingerre rövid időn belül képes reagálni
 - d. Látható ingerekre rövid időn belül képes reagálni
 - e. Váltakozó ingerre és ütemre képes azonnal reagálni
5. Finommotorika
 - a. Biztonságosan használja az eszközöket (evőeszköz, zsírkréta stb.)
 - b. Helyesen és megfelelően használja az eszközöket (olló, evőeszköz stb.)
 - c. Finomabb mozdulatokat igénylő tevékenységek elvégzésére képes (puzzle, LEGO, konstrukciós játékok stb.)
 - d. Alak- és ember ábrázolása részletes, kidolgozott

Eredmények

Téri tájékozódó képesség és mozgáskoordináció. Az 1. ábra (Függelék) alapján megállapítható, hogy a megkérdezett pedagógusok szerint a vizsgált gyerekek egy adott hely megtalálásának feladatában a részben jellemző értéket érték el dominánsan, viszont a teljes mértékben jellemző érték gyakorlatilag nem mérhető. Még ennél rosszabb eredményt hozott a nehezebb téri viszonyokban való eligazodás, ebben a két esetben egy meredeken ereszkedő diagramvonal volt megfigyelhető. Vagyis az iskolába készülő gyerekek a vizsgálat időpontjában lényegében csak az egyszerű tájékozódást tudják megvalósítani. Ennek a jelentősége természetesen nem az óvodai karrier végén értékelhető, hanem az iskolai belépő elvárások szintjén fog problémát jelenteni.

Testhatárok érzékelése, egyensúlyérzék. A 2. ábra (Függelék) alapján megállapítható, hogy nagyon hasonló jelenséggel van dolgunk a testhatárok, egyensúlyérzék mérése kapcsán is. Hiszen itt is a bonyolultabb, összetettebb mozdulatsorok, feladatok kapcsán láthatjuk a dominánsan rosszabb értékeket. Különösen nagy nehézséget fog jelenteni az iskolába lépők esetén a vonalvezetési, formarajzolási, színezési feladatok tekintetében a fenti gyenge eredmény.

Kondicionális képességek. A 3. ábra (Függelék) alapján megfogalmazható, hogy a leggyengébb eredmény a mozgás gyorsításának feladata esetén jelentkezik, a többi esetben a részben jellemző érték a domináns. Az Alapprogram természetesen nem tartalmaz erre vonatkozó kimeneti jellemzőket, viszont nagyon gyakori informatív tapasztalat a tanítók visszajelzése alapján ennek a gyengeségnek a kritikája.

Reakcióképesség. A felmérés során a legjobb eredmények a reakcióképesség kapcsán születtek 4. ábra (Függelék), hiszen négy állítás tekintetében a részben jellemző, illetve egy esetben a nagymértékben jellemző érték volt domináns. Vagyis az egyszerű utánzás általában nem okoz nehézséget a gyerekek számára, a látás és hallás utáni ingerre reakció némileg gyengébb eredményt mutat, azonban az igazi problémát a váltakozó ingerre adott reakció jelenti!

Finommotorika. A felmérés finommotorikára érvényes kategóriájában megfogalmazott állítások azt mutatják, hogy az eszközök helyes használata erre az életkorra már legalább részben jellemzővé vált. Viszont az alak-és ember ábrázolása és a formamásolása tekintetében nagyon gyenge eredményt kaptunk (5. ábra)(Függelék).

Összegzés

A kompetenciák fejlettségét tekintve az Óvodai nevelés országos alapprogramja ad eligazítást számunkra hatodik fejezetében, ahol az óvodáskor végére elérendő elvárásokat (nem követelményeket) fogalmazza meg. Viszont – mint azt korábban

említettük – csupán a mozgások összerendezettségére, a harmonikus finommozgásra és a mozgások szándékos irányítására utal. Tehát ebben a tekintetben nincsenek olyan határozott kontúrokkal körbe rajzolt képességműtatók, melyeket alkalmazhatnánk. Így tehát az óvodai nevelés oldaláról tekintve a fentiekben (indirekt módon) mért képességek lényegében irreleváns eredményt adnak. Viszont ha a megfelelő szabadságot meghagyjuk az óvodapedagógusok és a szülők számára az értelmezés megtételére, akkor nem is szükséges konkrét részletes lebontása a fenti elvárásoknak.

Ám az óvodai nevelést követő iskolai elvárások – szinte minden konkrét esetben – megfogalmazódnak az elsős tanítók részéről. Az elvárt mozgásos (és természetesen egyéb) kompetenciák meglétét nagy részben az óvodai nevelés feladatának tartják. Így amennyiben az iskolakezdő gyermek képességszintje az iskola által elvárt alatt marad, akkor – ebből a logikából következően – az óvodának kell változtatnia működésén. Ezt a gondolatot szentesítette a 2025-ben módosított Alapprogram, melyben az utolsó óvodai évben napi 45 percben kell iskola-előkészítő foglalkozást megvalósítani. Illetve minden iskola előtt álló gyermeket egy standard országosan megvalósított képességmérő eszköz segítségével kell majd felmérni.

Ezek az intézkedések a külső, nem szakmabeli véleményformáló számára logikusnak tűnik, azonban sajnos a helyzet félreértéséből és a szakmai gondolkodás elégtelen voltából táplálkoznak. Ugyanis nem veszik figyelembe már az óvodai nevelés világába érkező gyerekek szociokulturális és ezzel szorosan összefüggő képességbeli eltéréseinek elképesztő variációját. Ezért a halmozottan hátrányos

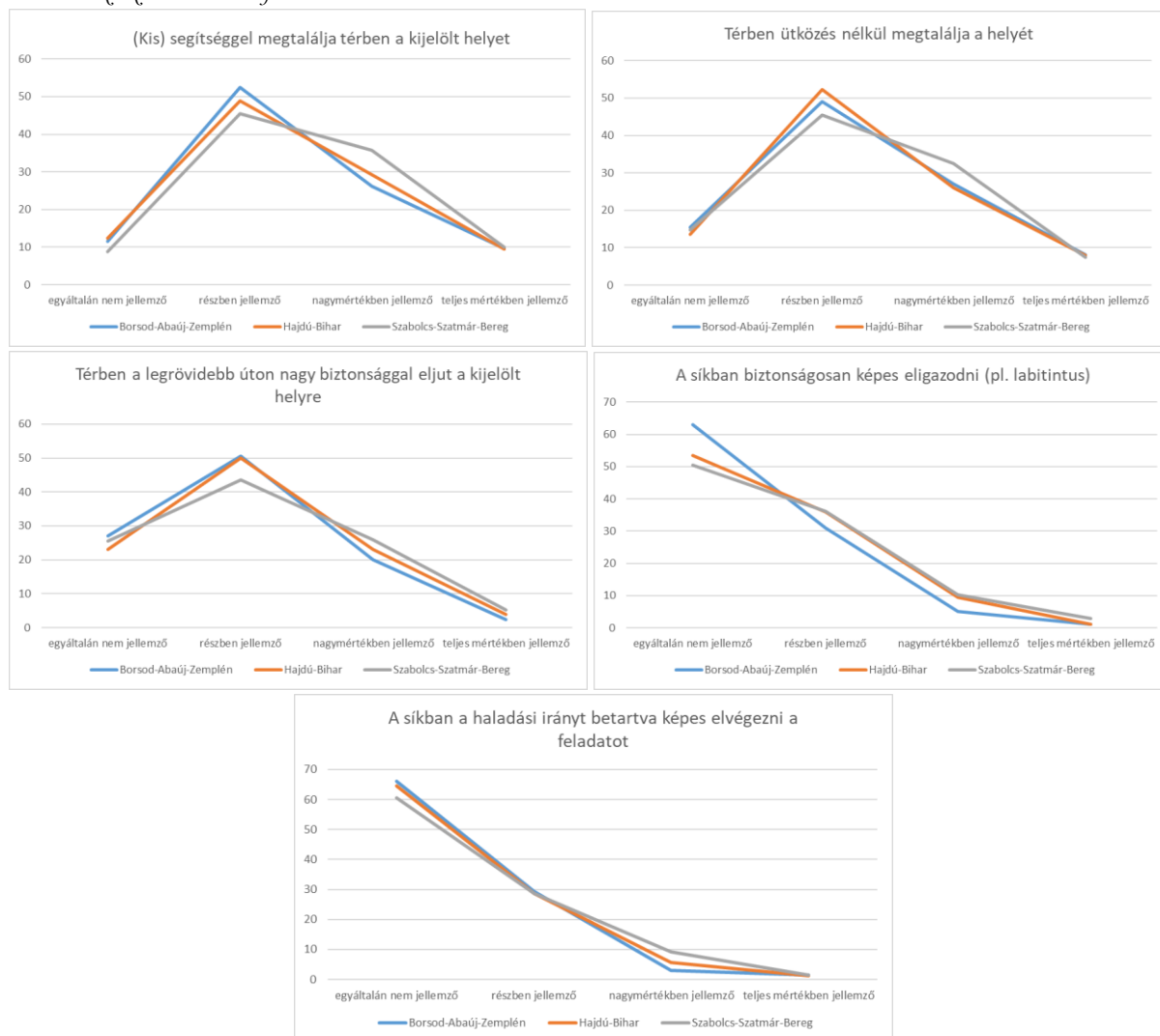
helyzetű, mélyszegénységből, a társadalmi periferiáiról érkező gyermekek önmagukhoz történő fejlődését sem az iskola nivelláló látásmódja, sem az egységes képességmérő rendszer nem fogja tudni értelmezni. Látszólag így az óvodai nevelés sok tekintetben eredménytelennek tűnhet, pedig – véleményünk szerint – soha sem az. A vizsgálatunkban (a jelen tanulmányban publikált mozgásos és a többi kompetencia esetében is) ismertetett eredmények tehát nem azt jelzik, hogy az óvodai nevelés minősége nem megfelelő, hanem azt az induláskor már fennálló elképesztő méretű lemaradást, ami a hátrányos helyzetű gyermekeket már 3 éves korra jellemzi. Ebből következően kellene egy jóval differenciáltabb, az intézményi szintek és területek közötti hatékonyabb együttműködés megvalósítása a jövőben.

Irodalom

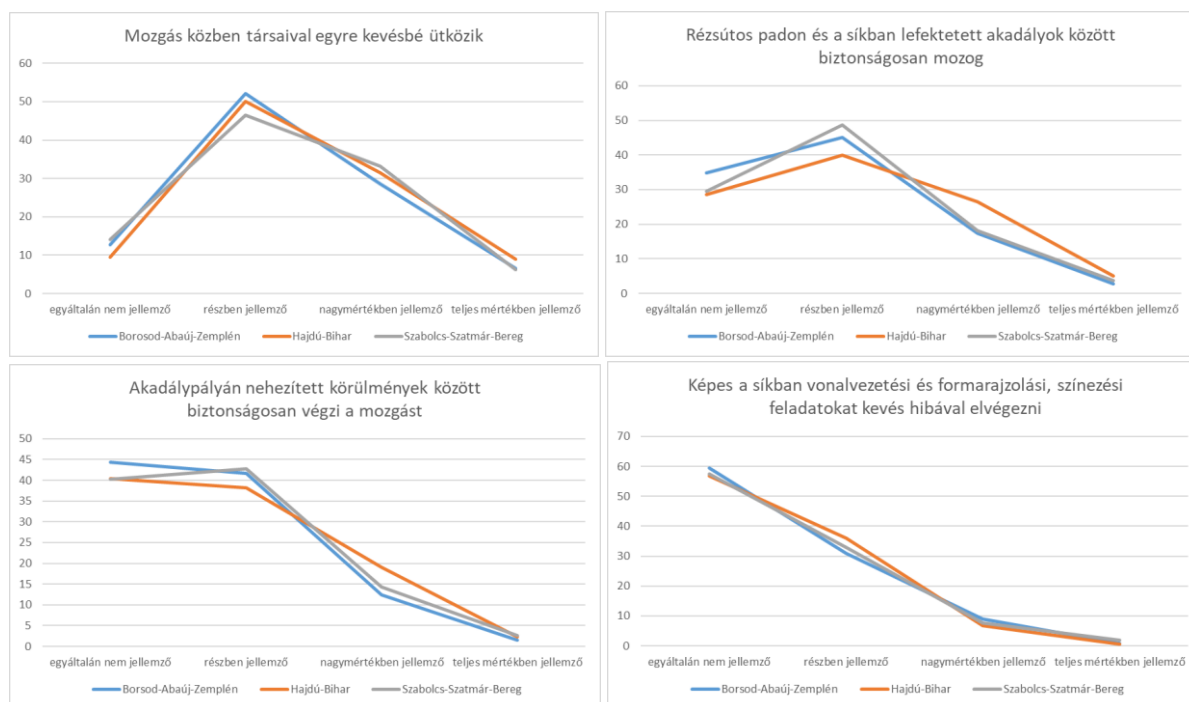
- Balogh Beáta, Buglyóné Tóth Éva, Kovács Attila, Kovácsné Fazekas Mónika, & Szerdahelyi Zoltán (2025). *Kihívások és lehetőségek az óvodás-korú gyermekek mozgásfejlesztésének területén*. Novum Kiadó, Budapest. (megjelenés alatt).
- Boronyai Zoltán, Pappné Gazdag Zsuzsanna, Vass Zoltán, & Csányi Tamás (2020). *A mozgás felfedezése gyermekkorban*. II. MDSZ-Testnevelés Módszertan Könyvek.
- Farmosi István (1999). *Mozgásfejlődés*. Budapest; Pécs, Dialóg Campus Kiadó.
- Komjáti Ilona (2016). A mozgásfejlesztés fontossága óvodáskorban. *Katedra*. 28(9). 21-22.
- Óvodai nevelés országos alapprogramja 363/2012. Korm.rend.
- Óvodai nevelés országos alapprogramja módosítás 77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet
- Szerepi S. (2020). Az intézményes kisgyermek-nevelés és a hátrányos helyzet kapcsolatának pedagógiai vonatkozásai. *Gyermekevelés 8 (1)*. 39-46.
- DOI <https://doi.org/10.31074/gyntf.2020.1>

Függelék

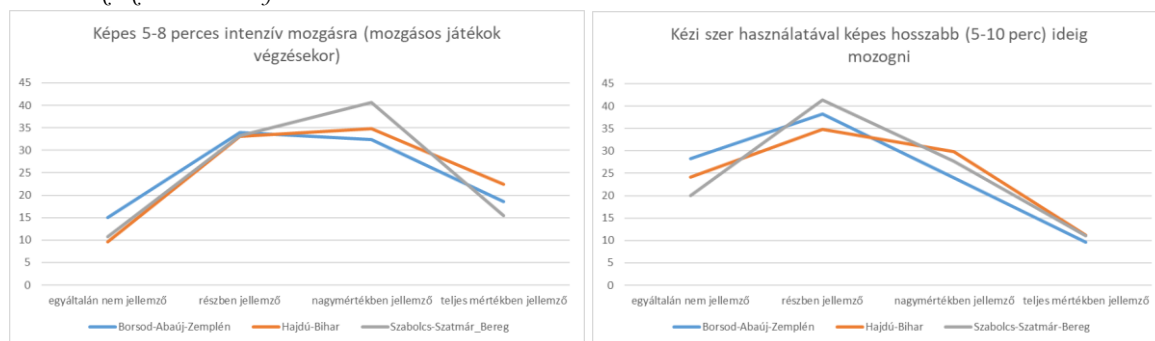
1. ábra. Óvodapedagógusi vélemények a gyermekek téri tájékozódó képességére vonatkozó állítások esetében Borsod-Abaúj-Zemplén megye ($n=259$), Hajdú-Bihar megye ($n=178$) és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye ($n=271$) viszonylatában.
Forrás: Szerző eredeti ábrája.

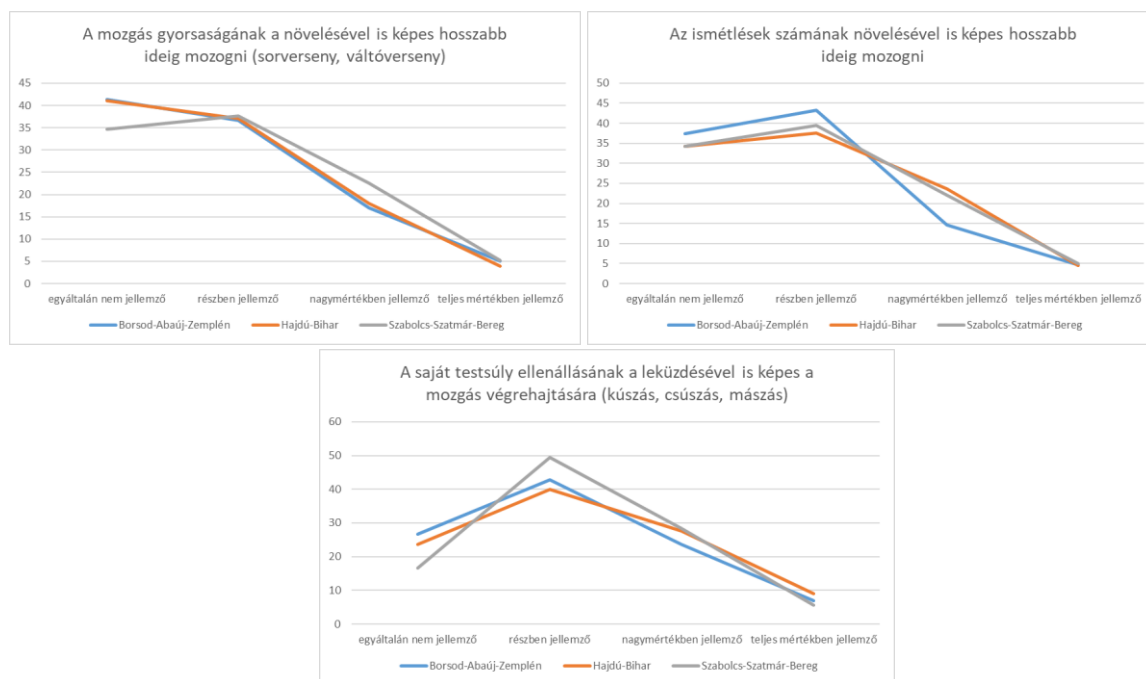

2. ábra. Óvodapedagógusi vélemények a gyermekek testhatárok érzékelésére és az egyensúlyérzékre vonatkozó állítások esetében Borsod-Abaúj-Zemplén megye ($n=259$), Hajdú-Bihar megye ($n=178$) és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye ($n=271$) viszonylatában. Forrás: Szerző eredeti ábrája.

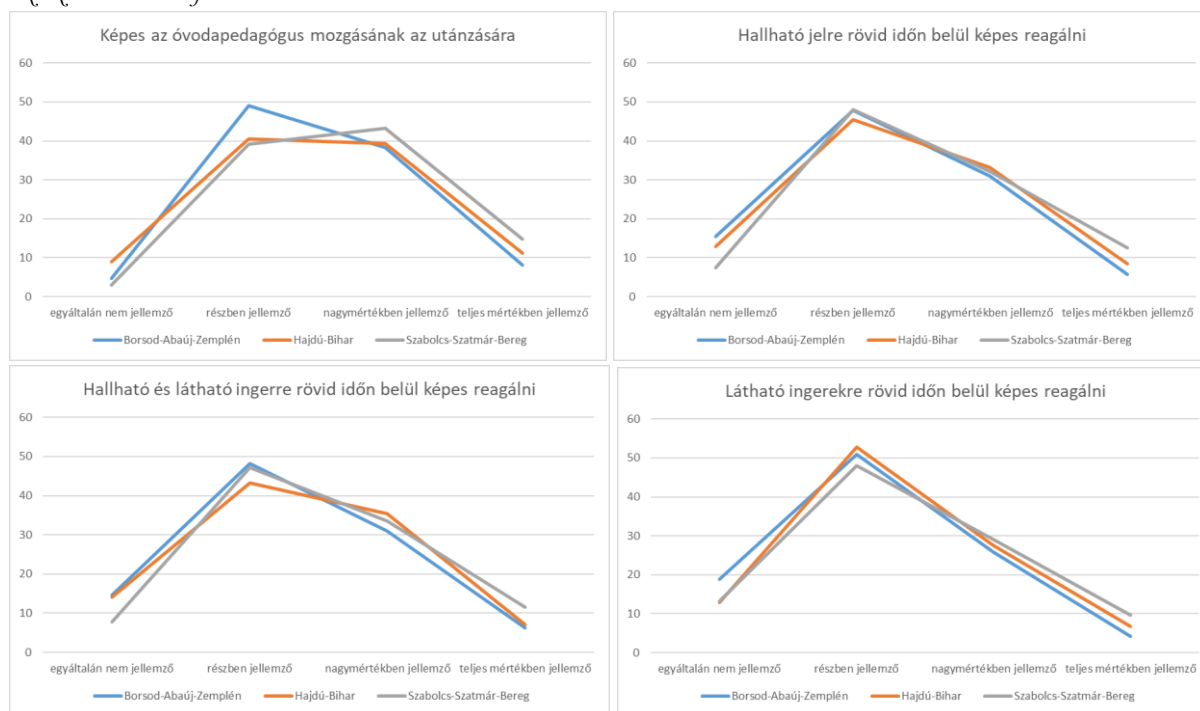

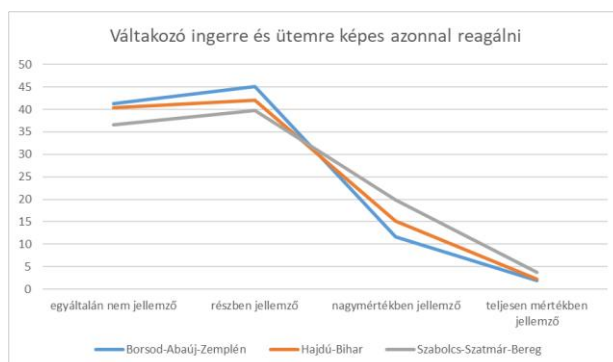
3. ábra. Óvodapedagógusi vélemények a gyermekek kondicionális képességeire vonatkozó állítások esetében Borsod-Abaúj-Zemplén megye ($n=259$), Hajdú-Bihar megye ($n=178$) és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye ($n=271$) viszonylatában. Forrás: Szerző eredeti ábrája.

4. ábra. Óvodapedagógusi vélemények a gyermekek reakcióképességeire vonatkozó állítások esetében Borsod-Abaúj-Zemplén megye ($n=259$), Hajdú-Bihar megye ($n=178$) és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye ($n=271$) viszonylatában. Forrás: Szerző eredeti ábrája.

5. ábra. Óvodapedagógusi vélemények a gyermekek finommotorikus képességeire vonatkozó állítások esetében Borsod-Abaúj-Zemplén megye (n=259), Hajdú-Bihar megye (n=178) és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye (n=271) viszonylatában. Forrás: Szerző eredeti ábrája.

